

Винокур В.В.

*студент 1-го курсу магістратури факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції) Національного університету
«Одеська юридична академія»*

ПРИНЦИП КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ ТА АДВОКАТСЬКА ТАЄМНИЦЯ В ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА В УКРАЇНІ

Виходячи зі специфіки адвокатської діяльності, питання щодо належного зберігання та захисту інформації, яку адвокат отримує у ході виконання своїх професійних обов'язків, завжди стояло досить гостро. Так, дуже часто відомості, доступ до яких отримує представник адвокатської професії, можуть бути компрометуючими для його клієнтів або інших осіб, що зумовлює важливість зберігання такої інформації у таємниці. Саме це формує обов'язок адвоката дотримуватися принципу конфіденційності у процесі своєї діяльності і саме таке значення вкладено у поняття «адвокатської таємниці» без якої адвокат, фактично, просто надає консультаційні послуги.

Досліджуючи питання адвокатської таємниці варто звернути увагу на праці вітчизняних та іноземних вчених, які вивчали це питання. Особливої уваги заслуговують праці таких українських науковців, як Н.М. Бакаянкової, Т.В. Варфоломєєва, І.Ю. Гловацького, С.В. Гончаренко, А.П. Задніпровського, а також таких зарубіжних вчених: М.Ю. Барщевського, О.С. Горбунова, А.Ф. Коні.

Як визначає національне законодавство, професійні відносини між клієнтом та адвокатом у процесі надання відповідних послуг ґрунтуються, в тому числі, на засадах конфіденційності [1]. Водночас, на законодавчому рівні такий принцип належним чином не закріплено та не розкрито. Так, хоча у Правилах адвокатської етики, що затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09.06.2017 року й міститься посилання на те, що дотримання вказаного принципу є важливою передумовою довірчих відносин між адвокатом і клієнтом [2], це жодним чином не розкриває зміст вказаної засади, не окреслює межі дії так званої «адвокатської таємниці», що на практиці може створювати певні проблеми як для адвоката, так і для його клієнта.

Професійні відносини, які складаються між адвокатом та клієнтом, за своєю суттю, передбачають таку ситуацію, коли клієнт, задля максимально ефективного вирішення певного питання, повинен надати адвокату інформацію, яка, потенційно, стосується або може стосуватися його особистого, сімейного, професійного чи громадського життя, тарозголошення якої може негативно вплинути на якість життя та/або репутацію клієнта. Така інформація, крім того, досить часто носить негативний характер, що збільшує вірогідність настання несприятливих наслідків для клієнта у випадку, якщо такі відомості стануть відомі будь якому колу осіб. З іншого

боку, як свідчить практика, у випадку, коли клієнт навмисне не повідомляє адвокату певні відомості, що можуть бути компрометуючими, але, водночас, важливими для успішного вирішення справи, адвокат не спроможний у повній мірі захистити інтереси клієнта. З огляду на це, конфіденційність, як засада здійснення адвокатом своєї діяльності, є фундаментально важливою, оскільки таким чином клієнт отримує гарантії того, що інформація, яка стосується будь якої сфери його життя, не буде розголошена. Тому, законодавче закріплення цього принципу сприяє створенню довірчих відносин між адвокатом та клієнтом, оскільки останній може бути впевнений у тому, що його особиста інформація охороняється законом навіть у випадку, коли певні відомості вимушено піддаються обмеженому розголошенню.

Як вказує А. Ф. Коні, «між захисником і тим, хто в тривозі і тузі від грізного звинувачення ... встановлюється тісний зв'язок довіри і щирості. Захисникові відкриваються таємниці душі ... такими подробицями особистого життя і сімейного побуту, по відношенню до яких сліпа, Феміда повинна бути і глухою» [3]. І дійсно, неможливо встановити довірливі стосунки між захисником та підзахисним у разі, якщо над ними «нависає» ризик розголошення інформації, яку особа воліла б зберігати в таємниці. У той же час, досить важко не погодитися з думкою І.Ю. Гловацького, який вказує, що «законодавець, визначаючи поняття адвокатської таємниці, мав на меті будь-які відомості, незалежно від того, негативну чи позитивну роль вони могли відіграти насправді. Головне при цьому – виходити з того, чи мав намір і бажання підзахисний розголошувати такі відомості» [4].

Аналізуючи міжнародні нормативно-правові акти, варто відзначити, що Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства визначає захисника як «найбільш довіреного радника та представника клієнта» [5], а Хартія основоположних принципів діяльності європейських адвокатів [7] звертає увагу на те, що принцип конфіденційності носить так званий «подвійний характер» – це й обов'язок адвоката, й основне право клієнта, як людини, водночас, і слід вдаватися до всіх необхідних дій, що спрямовані на забезпечення конфіденційного характеру взаємин між адвокатом та його клієнтом.

Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає таємницю як: «1) те, що приховується від інших, відоме не всім, секрет; те, що не підлягає розголошенню; відомості, знання про щось, способи досягнення чого-небудь, невідомі іншим; 2) те, що не пізнане, не стало відомим або ще не доступне пізнанню; прихована внутрішня сутність явища, предмета; прихована причина» [6]. Більш прагматичне визначення міститься у юридичній енциклопедії [8], де професійна таємниця тлумачиться як «узагальнена назва відомостей (переважно з обмеженим доступом), якими володіє особа у зв'язку зі здійсненням нею професійної діяльності й розголошення яких заборонено».

Питання про те, що охоплюється принципом конфіденційності, що є предметом адвокатської таємниці, коли настає момент, з якого інформація починає охоплюватися адвокатською таємницею, хто є суб'єктом адвокатської таємниці та низка інших є досить дискусійними. В той же час, ключовими аспектами, з огляду на їх фундаментальне значення, є, власне, розуміння змістовної характеристики принципу конфіденційності та поняття адвокатської таємниці. Так, задля вирішення деяких дискусійних питань, здається досить необхідним законодавчо деталізувати принцип конфіденційності та обов'язок збереження адвокатської таємниці у відносинах «адвокат-клієнт», адже це є важливим фактором надання якісної, своєчасної та повноцінної правової допомоги у ході адвокатської діяльності та формування змістовно якісних професійних відносин між адвокатом та клієнтом, що, безумовно, є запорукою їх успішної взаємодії.

Список використаної літератури:

1. Про адвокатуру і адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17> (дата звернення: 31.10.2020).
2. Правила адвокатської етики, затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09.06.2017. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17> (дата звернення: 30.10.2020).
3. Кони А. Ф. Нравственное начало в уголовном процессе. Собрание сочинений. Т. 4. М. : Юридическая литература, 1967. 543 с.
4. Гловацький І. Ю. Діяльність адвоката-захисника у кримінальному процесі: навч. посіб. К. : Атіка, 2003. 352 с.
5. Кодекс поведінки європейських адвокатів CCBE. URL : [unba.org.ua/.../kodeks_povedinky_yevropeyskykh_advokativ\(ukr\).pdf](http://unba.org.ua/.../kodeks_povedinky_yevropeyskykh_advokativ(ukr).pdf) (дата звернення: 30.10.2020).
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / за ред. В. Бусел. К.: Ірпінь; Перун, 2005.
7. Хартія основоположних принципів діяльності європейських адвокатів. URL: http://qala.org.ua/wpcontent/uploads/2017/03/Hartiya_brenduvannya.pdf.
8. Юридична енциклопедія: В 6 т. /Редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін.. – К.: « Українська енциклопедія», 2004. – Т.6: Т- Я - 768с.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» ***Ковальчук Інна Сергіївна***